

Santuokos ir šeimos studijų centras, VDU

Šiandien įvairiuose visuomenės sluoksniuose vykstančiose diskusijose dėl „Gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos“ įstatymo projekto vyrauja vienašališkos emocijos ir moksliniais faktais nepagrįsti argumentai: dažniausiai manipuluojama statistika, dominuoja pritarimas greitiems, moters ir vaiko sveikatai nepalankiems sprendimams.

Šio leidinio tikslas – paneigti egzistuojančius mitus, pateikiant akivaizdžius faktus ir argumentus

Šiame numeryje:

Gyvybės prenatalinėje fazėje apsauga:
mitai ir faktai

MITAS: Abortų ribojimas prieštarauja Lietuvos tarptautiniams įsipareigojimams ir Konstitucijai

FAKTAI. Nei tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose, nei LR Konstitucijoje nėra įtvirtintos teisės į abortą – nei kaip atskiros teisės, nei kaip teisės į privataus gyvenimo gerbimą dalies. Negimusio vaiko statuso nustatymas priklauso valstybės, bet ne tarptautinės bendruomenės diskrecijai, todėl ribodama abortus Lietuva nepažeistų jokių prisiimtų tarptautinių įsipareigojimų, lygiai taip pat, kaip jų nepažeidžia Lenkija, Malta, Airija ar bet kuri kita šalis. Abortų ribojimas tuo labiau neprieštarauja Europos Žmogaus teisių konvencijoje 8 str. 1 d. įtvirtintai teisei į privataus gyvenimo neliečiamumą. Europos žmogaus teisių komisija 1997 m. *Brüggemann und Scheuten* byloje yra išreiškusi nuostata, jog 8 Konvencijos straipsnis negali būti interpretuotas taip, kad nėštumas ir jo nutraukimas yra iš esmės vien tik motinos privataus gyvenimo reikalas. Ši nuostata yra perkelta į Europos žmogaus teisių

teismo praktiką ir ja ne kartą buvo pasiremta *Vo v. France* byloje.

LR Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas savo 2007 m. birželio 22 d. išvadoje „Dėl preliminaraus įvertinimo, ar Lietuvos Respublikos gyvybės prenatalinėje fazėje apsaugos įstatymo projektas (XP-432(3)) neprieštarauja LR Konstitucijai“ yra pabrėžęs, jog nėra minėtojo įstatymo projekto ir LR Konstitucijos 22 straipsnio 1 dalies („žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas“) ir 4 dalies („įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, kėsinosi į jo garbę ir orumą“) prieštaravimo. Todėl *abortų apribojimas įstatymu ne tik neprieštarauja LR Konstitucijai, bet, dar daugiau, įgyvendina jos 19 straipsnį, nustatantį, kad žmogaus teisę į gyvybę saugo įstatymas.*

MITAS: Įstatymu apribojus abortus padidės motinų mirtingumas gimdant

FAKTAI: Šiandieniai Lenkijos bei Airijos pavyzdžiai liudija ką kita. PSO duomenų bazės „Europiečių sveikata visiems“ duomenimis, motinų mirtingumas, tenkantis 100 000 gimdymų, šiose šalyse yra vienas mažiausių Europoje ir daugiau kaip 4 kartus mažesnis nei šiuo metu esantis Lietuvoje. Tendencija yra akivaizdi: 1993 m. apribojus abortus Lenkijoje motinų mirtingumas stabiliai mažėjo.

Maltoje, kur abortai yra visiškai draudžiami, per pastaruosius metus iš viso nėra fiksuota motinų mirčių. Kiti sveikatos rodikliai rodo, jog aborto uždraudimas yra palankus sveikatai veiksnys: Lenkijoje po 1993 metų stebimas palaipsnis persileidimų skaičiaus mažėjimas, mažėja kūdikių mirtingumas, jau nekalbant apie teigiamą įtaką fizinei ir dvasinei sveikatai.

MITAS: Įstatymu apribojus abortus, Lietuvoje bus masiškai daromi nelegalūs abortai

FAKTAI: Nelegalių abortų grėsmė yra perdedama, tariamai apskaičiuojama remiantis abortus propaguojančių nevyriausybių organizacijų statistiškai neįrodytais ir neįmanomais patikrinti hipotetiniais duomenimis. Šie dėl daugiau nei riboto savo patikimumo ir juos pateikiančių organizacijų prieštaringos reputacijos negali būti laikytini duomenimis, tinkamais naudotis įstatymų leidėjui priimant savo sprendimus. Lenkijoje per 2006 metus oficialiai buvo užregistruoti vos 49 nelegalūs abortai (Press Group of Police Headquarters, statistic materials, Warsaw 2003–2006), o Lenkijoje yra apie 40 milijonų gyventojų. Lietuvoje, kur abortas yra

legalus iki 12 savaitės, per praėjusius metus registruoti du nelegalaus aborto atvejai. Taigi nelegalių abortų skaičius, tenkantis milijonui gyventojų, ir Lietuvoje, ir Lenkijoje yra panašus. Todėl negalima teigti, kad Lenkijoje jis yra padidėjęs. Pažymėtina, jog Lenkijoje per pastaruosius aštuonerius metus buvo registruota tik viena moters mirtis nuo nelegalaus aborto. Tuo tarpu Lietuvos Statistikos departamento duomenimis, per 1955–2004 m. nuo legalaus aborto komplikacijų Lietuvoje mirė 133 moterys. Lietuvoje yra ir bylų, kilusių dėl nelegaliai atlikto aborto.

MITAS: legalus abortas padeda moteriai realizuoti jos laisvą apsisprendimą negimdyti.

FAKTAI: Absoliučia dauguma atvejų aborto pasirinkimą nulemia ne moters noras, bet jos paklusimas kitų asmenų norams ir spaudimui. Tai, kad aplinkinių spaudimas moteriai rinktis abortą yra svarbiausias abortą sąlygojantis veiksnys, liudija ir užsienio šalyse atlikti tyrimai, atskleidžiantys, kad 60% visų aborto atvejų moteris nutraukė nėštumą ne laisva valia (Reardon DC, 2002). D.C Green ir kt. autoriai (2002) teigia, jog moterys, kurių partneriai nepageidavo nėštumo net 7,4 karto dažniau nurodė, kad jų nėštumas yra nenorimas, lyginant su

moterimis, kurių partneriai palankiai atsiliepė apie nėštumą. Moterys, siekiančios pakartotinio aborto (antrojo ir trečiojo), lyginant su moterimis, kurios apsisprendė pirmajam abortui, 2,5 karto dažniau patiria fizinį ar seksualinį smurtą iš savo partnerių (Fisher WA ir kt., 2005). Taigi moteriai krizinio nėštumo atveju pirmiausiai reikalinga psichosocialinė pagalba, o ne aborto paslaugų prieinamumas, iš esmės legitimuojantis smurtą prieš ją.

MITAS: Įstatymu apribojus abortus padaugės vaikžudystės atvejų

FAKTAI: Aborto apribojimas teigiamai veikia ir populiacijos nuostatas vaiko atžvilgiu. Yra neteisinga teigti, kad aborto draudimas paskatina vaikų žudymą ar palikimą be priežiūros. Lenkijoje per 2006 metus nužudyta 10 vaikų, ir vienas vaikas buvo rastas paliktas be priežiūros (Press Group of Police Headquarters, statistic materials, Warsaw 2003–2006). Tuo tarpu per 1992 m. (t. y. prieš abortus

ribojančio įstatymo priėmimą) Lenkijoje buvo nužudyti 59 vaikai. Darytina išvada, jog per abortų ribojimo laikotarpį Lenkijoje vaikžudysčių skaičius sumažėjo 6 kartus. Lietuvoje per 2006 metus nužudyti 6 vaikai (Lietuvos Policijos departamento duomenys). Taigi **Lenkijoje vienam milijonui gyventojų tenka 0,25 nužudyto vaiko, Lietuvoje – 2 vaikai.**